

LIDEN TIDNINGEN

2019-04

INDAL LIDEN HOLM BISPGÅRDEN HAMMARSTRAND

Ur innehållet När juldagsmorgon glimmar ...
Bensinmack - ett samlarobjekt
Badresor till Lidens skola

NÄR JULDAGSMORNINGEN GLIMMAR...

Det är vinter igen och inte många dagar kvar till julafton. Det är dags att förbereda firandet.

Än minns redaktören en del från de kurser i folklivsforskning han deltog i under ett par terminer, i början på 1980-talet. Dessa gavs i den vackraste universitetsbyggnad som fanns i Stockholm då, nämligen den så kallade Wicanderska Korkvillan, belägen mitt emot Nordiska museet. Huset var inte av kork som man skulle kunna tro. Det var en grosshandlare Wicander som gjorde sig en förmögenhet på kork som köpt den.

I gammal folktro sades det att djuren kunde tala på julafton så då var det nog klokast att lyssna. Det var också vist att sätta ut gröt till tomten och en skvätt öl till de allestädes närvarande änglarna så att de skulle bli på gott humör. Gjordes detta under hednatiden kanske det slank med en smula från någon svamp i mjödet men då kanske det mesta hamnade i en och annan viking ... så att lite av Valhalla kunde upplevas. Dessutom kanske det ledde till en smärre holmgång ... om det nu var så det gick till. Folk var nog som de flesta andra även på den tiden.

Hittade någon ung man eller kvinna en mandel i risgrynsgröten så blev personen i fråga gift först av alla. Förhoppningen var ju då att det fanns någon lämplig i närheten. Annars är det svårt att tro att det var så lyckat. Att gifta sig med vem som helst är väl ingen bra idé.

Lidentidningen

Järkvissle 204
855 99 Liden
tel 0692-211 01
e-post: lidentidningen@telia.com
Utgivningsbevis: 31 116

Ansvarig utgivare & redaktör:

Anders Högström

Layout: Anders Högström och Eva-Rut Lindberg

Annonser: Eva-Rut Lindberg

Tryckeri: Print 24, EU

Omslagsbild och illustrationer: Lars Gustafsson

Utgivningsområde: Indal, Liden, Holm, Bispgården och Hammarstrand.

Det fanns också en sed att sätta fram lite mat till de som gått före till andra sidan. Frågan är väl bara hur man skiljer agnarna från vetet. Hur veta att maten kommer just den man saknar tillgodö?

De flesta av oss nöjer sig nog idag, för enkelhetens skull, med att se till att det finns tillräckligt många rätter på julbordet och lite julklappar, framförallt till barnen. Annars är det fortfarande en hel del som går i julottan. För många är det en viktig tradition.

Sankt Nicolaus, som i engelskspråkiga länder kallas Santa Claus, är förebilden för vår jultomte. Det var en man som kännetecknades av en önskan om avskildhet, kontemplation och fårdighet. Han kom från Myra i dagens Turkiet och föddes omkring år 290. Ett av hans mest utmärkande karaktärsdrag var givmildhet utan att själv söka ta äran åt sig. Däremot var han inte rädd för att ta strid. Sitt arv efter föräldrarna skänkte han till de fattiga och när han inte längre ägde något sägs han ha fortsatt ändå att skänka gåvor, vilka följer nu det fick ... Det är alltså han som är förlagan. Något som ibland kan tyckas stå i bjärt kontrast till våra dagars julfirande med dess överflöd. Julens budskap är lätt att glömma.

På redaktionen försöker vi göra en tidning som förhoppningsvis ska skänka lite jul och vinterstämning åt våra läsare.

Så vill vi tacka er alla för det gångna året och hoppas att vi ses igen under år 2020.

*Från oss på redaktionen till er alla:
En riktigt God Jul
och ett Gott Nytt år!*

JULMARKNAD

Lidens Centrum

Lördagen den 30 november
kl 13.00 – 17.00

Knallar – kakbuffé – tunnbröd –
lotterier m m

Kl 15.00 delar tomten ut godispåsar
till alla barn

Julmusik i kyrkan med
Janne Öhrlund kl 13.00 – 13.30

Info 072-543 07 77

Välkomna!

Familjedagar våren 2020

Lördagen den 1 februari
kl 12.00 – 15.00

Knylstugan på Jerikoberget i Liden

Lördagen den 22 februari
kl 12.00 – 15.00

Nertomttjärn i Västanå

Lördagen den 14 mars
kl 12.00 – 15.00

Trollkåtan i Gussjön

Vi serverar mat och kaffe på alla
ställen och lotteri kan förekomma

Varmt välkomna på våra aktiviteter

Se vidare på

www.trollriketsklubb.se

eller på Facebook

För info kontakta Lillian 070-690 93 95

PRO Liden

Fredag 6 december

Lilla Julafton på Oxsjögården kl 15.00.
Medtag julkapp för 50 kr.

Hyr Oxsjögården

Fest - Bröllop - Möten
500:-

Kontakta Kerstin Åström
070-655 94 93, 0692-100 27

JULEN I VÅRA KYRKOR

Julafton 24 december

Kl 12:00 Samling kring julklubban i
Sättna kyrka

Kl 23:00 Julnattsmässa i
Sättna kyrka och Lidens kyrka

Juldagen 25 december

Kl 7:00 Julotta i

Holms kyrka och Indals kyrka

Annandag jul 26 december

Kl 12:00 Julgudstjänst i

Indals hembygdsgård

Kl 15:00 Julgudstjänst i

Gimåfors bygdegård

Fredag 27 december

Kl 19:00 Julkonsert med

Sanna & Klas Norberg och
Holmstens trio i Indals kyrka

Söndag 29 december

Kl 11:00 Mässa med

Pastoratets kyrkokörs julkonsert i
Sättna kyrka

Svenska kyrkan

INDALENS PASTORAT

Preliminär utgivningsplan för 2020

	Bokning	Material	Utkommer
Nr 1	14/2	24/2	18/3
Nr 2	8/5	21/5	10/6
Nr 3	28/8	7/9	30/9
Nr 4	23/10	2/11	25/11

Kontakta redaktion för information om format
och prisuppgifter.

Region

Västernorrland **Hälsocentralen Liden**

Dropin-tider för årets influensavaccinering. Husåsvägen 18, Liden.
Torsdag 21/11 kl 13.00 – 16.00 och torsdag 28/11 kl 13.00 – 16.00.
Välkomna!

Upptäck 1177 Vårdguidens tjänster antingen via E-tjänst eller telefon!
Där kan du läsa om liv och hälsa, barn och graviditet, sjukdomar och besvär,
behandling och hjälpmedel m m. Vårdguidens e-tjänster, www.1177.se.

När du loggat in med E-legitimation till din hälsocentral
kan du utföra olika tjänster, där kan du:

- Boka tid direkt till sjuksköterska, fysioterapeut och provtagning
- Boka tid för vaccination inför utlandsresa
- Se dina bokade tider
- Av- eller omboka tid
- Skicka ett meddelande till oss
- Förnya recept
- Beställa journalkopior

Önskar du sjukvårdsrådgivning går det bra att ringa 1177 dygnet runt.

Hammarstrands Begravningsbyrå

Vi finns bara några mil bort och
utför alla tjänster i samband
med dödsfallet

All service inför kyrklig
begravning
Borgerlig begravningsofficiant
Transporter
Minnesstunder
Bouppteckningar
Auktioner

Vi har jour dygnet runt
0696-105 08

Insamlingsstiftelsen

LIDENS BLOMSTERFOND

Ring 070 - 655 94 93
för information

Handelsbanken Liden
Clearingnr 6344
Kontonr 372 621 791

Din gåva ger glädje i Liden

MIDDAGSBERGET massage och livsenergi

Massage
Healing
Städservice

Johanna Breitreuz
072-200 88 59

Sillre 154, Liden
dinlivsenergi@gmail.com

VAR MED OCH PÅVERKA VAD ÄR VIKTIGT FÖR DIG?

Träffa Centerpartiet
på Lidens julmarknad
den 30 november

Något av det vi gjort:

- Billigare buss för unga och seniorer
- Ny, modern vägbelysning
- Kommunala kontor för distansarbete i Liden och Indal
- Landsbygdsprogrammet
- Tempo i Liden, kommunens första servicepunkt

Något av det vi ska göra:

- Ny idrottshall
- Lokala råd
(förtroendevalda + näringsliv
+ föreningsliv)
- Näringslivsutveckling
- Förbättrad utemiljö

Gilla Centerpartiet på
www.facebook.com/centerpartietsundsvall/

NÄRODLAD
POLITIK

Centerpartiet

BENSINMACK – ETT SAMLAROBJEKT

Nynäs bensinmack i Indal. Egenhändigt byggd och hopsamlad av Lars Bruman.

Samlarentusiasm finns hos många människor. Det kan vara samlande av allt från vykort till stora grävmaskiner eller flera andra fascinerande objekt. I Indal finns det flera notoriska samlare. En av de mer överraskande är den nyblivne pensionären Lars Bruman. Han samlar på allt som förknippas med det svenska bensinbolaget Nynäs petroleum.

I sin trädgård har Lars byggt en autentisk bensinmack från förr. Äkta bensinpumpar finns utanför den lilla stationsbyggnaden. Dock finns inte några cisterner nedgrävda i marken. Innanför väggarna finns damejanner, mindre pumpar, oljor, putsmedel, shampoo, ja allt som hörde en bensinmack till för länge sedan. Och dessutom en fastanställd blyg bensinmacksassistent!

Marknadsföring var viktigt under mitten av 1900-talet. Här en EP i blå vinyl (loggans färg!) med den för sin tid mycket populära Lily Berglund. Låtarna – Alle man till pumparna – och – Mycket att vinna på Nynäs – är väl oförglömliga. Eller????

Många produkter från gångna decennier.

Lars har i det civila varit lokförare och ”tekniskt allt i allo” på AV-media i Sundsvall. Hans stora intresse att renovera bilar har nog spillt över på mackintresset. Varför det blev Nynäs petroleum kanske berodde på att det var ett svenskt företag med lång historia (1928). Men framförallt var det billigare ”antekviteter” än hos det andra svenska bensinbolaget – Koppartrans (1947). Båda bensinbolagen ägnade sig åt intensiv marknadsföring i konkurrensen. Därför finns det gott om gamla reklamprylar kvar på marknaden. Nu har värdeskillnaden jämnat ut sig. Handeln går över Tradera, och är omfattande. Det är inte bara Lars som samlar Nynäs petroleum. Fascinationen tycks öka mer och mer.

Text och bild: Arne Johansson
Järkvisvissle

Är det 7 stora bensinfat? Nej det är små förpackningar med tändstickor! Allt för reklamen!

Lidentidningen 2019-04

Lars Bruman (t.hö.) och den fast anställda bensinmacksassistenten.

Kort historik om Nynäs AB

Nynäs Petroleum (numera Nynäs AB) grundades av Axel Ax:son Johnson. Han var skeppsredare och industriidkare och hade ett behov av såväl dieselolja till sina fartyg som asfalt till sitt vägbyggnadsföretag. Grunden var lagd för det familjeägda Nynäs Petroleum. År 1928 började raffinaderiet byggas i Nynäshamn. När bilismen expanderade ökade efterfrågan på bensin. Nynäs petroleum drev i 50 år ett rikstäckande nät av bensinstationer. Efter en kostnadskris avyttrades 1981 samtliga bensinstationer till Shell. Under 1980-talet köpte det statliga oljebolaget Petróleos de Venezuela 50 procent av Nynäs och det finska Neste Oil resterande del. Tillverkningen av Nynäs produkter idag (specialolja och bitumen) sker vid raffinaderier i flera världsdelar. Bolaget har säljkontor i ett trettiotal länder. Huvudkontoret ligger i Stockholm.

Den ursprungliga logotypen för Nynäs petroleum. Flera förändringar har skett under de gångna 90 åren.

Liden

Måndag - Fredag 10.00 - 19.00

Lördag 10.00 - 16.00

Söndag 12.00 - 16.00

**God Jul
och
Gott Nytt År
önskar
Lotta med personal**

Ni har väl inte missat att vi har anslutit oss till AutoCach uttagsautomat så nu kan du göra kontantuttag i vår butik!

Uttagsautomaten finns inne i butiken och är tillgänglig när vi har öppet.

Vi är ombud för

Lidenvägen 94, tel 0692 – 100 26, facebook/Tempo Liden

Husåsvägen 14

**Medicinsk fotvård
Fotvårdsprodukter**

Jag finns också i
Bispgården och Kälarne

Helena 070-610 64 37

KÖTT • SKINN • CHARK
• HÄLLA GÅRD •

WWW.HÄLLAGÅRD.SE

**Din lokala
lammleverantör**

**Besök gärna vår
gårdsbutik i Åsen**

**Jeanette & Thomas
Eriksson**

070-551 67 52

**Pär Hansson
BYGG**

- ☐ **Nybyggnationer**
- ☐ **Ombyggnationer**
- ☐ **Tillbyggnationer**

Använd gärna rotavdraget

**Pär Hansson, Fullblodsvägen 25, 857 52 Sundsvall, 070-3439750
par@hanssonbygg.se, www.hanssonbygg.se**

TEAM ÖSTLIN BYGG AB (GRANNGÅRDEN I HAMMARSTRAND) BYTER ÄGARE!

Maj-Britt Östlin har nära nog tillhört de fasta inventarierna på Granngården men, som det ibland heter, efter lång och trogen tjänst lämnar hon vid årsskiftet över stafettpippen till Anders Halen.

Maj-Britt berättar – Efter det treåriga ekonomiska gymnasiet fick jag jobb i receptionen hos Mästerbagarna som ägdes av NNP. Där arbetade jag i tre år fram till att jag fick mitt första barn.

En tid i förändring

År 1977, när barnledigheten efter sex månader var över, fick Maj-Britt en halvtidstjänst på det likaledes NNP-ägda Lantmännen i Hammarstrand. Där har hon fått följa de stora strukturomvandlingar som skett inom jordbrukssektorn fram till idag. Lantmännen tillhandahöll endast djurfoder och gödningsmedel åt bönderna vars gårdar kunde bestå av

en liten besättning med kor, några grisar och en handfull höns. Man hade också en egen lastbil som användes för att köra ut varorna till bönderna i byarna runtomkring.

Maj-Britt berättar vidare att verksamheten kom att utvidgas till att också innefatta detaljhandel med bland annat redskap, verktyg, byggtillbehör och färg. I takt med att detaljhandeln ökade minskade försäljningen av foder och gödsel till bönderna som numera får detta levererat direkt till sina gårdar. En annan stor förändring är datoriseringen som medfört minskat pappersarbete med rekvisitioner och fakturor.

Team Östlin

I juli 2008 såldes Lantmännen Granngården AB till det norska investmentbolaget EQT Opportunity men ägs sedan 2016 av det norska Felleskjøpet. I samband med försäljningen 2008 slutade Granngården att sälja byggmaterial för att endast erbjuda produkter som har direkt koppling till djurhållning samt jord- och skogsbruk. Året därpå startade Maj-Britt sin egen firma, Team Östlin för att även fortsättningsvis kunna erbjuda kunderna ett omfattande utbud av byggtillbehör.

Nu går Maj-Britt Östlin i pension och ny ägare till Team Östlin blir Anders Halen. De känner varandra sedan länge och Anders brukade skämtsamt säga till Maj-Britt att när

Gammal och ny i (Grann)gården. Från årsskiftet tar Anders Halen (t h) över ägarskapet av Granngården efter Maj-Britt Östlin (t v) som går i pension.

GRANNGÅRDEN

ETABL.1880

Välkommen till
Granngården/Team Östlin Bygg AB i Hammarstrand
Ny ägare från 1 januari 2020

Vi har det mesta för de flesta!

Öppet: måndag - fredag 7.00 - 17.30

Tel: 0696-161 90

Facebook: Granngården/Team Östlin Bygg AB

Vi säljer bland annat byggvaror, trädgård, tvätt & rengöringsmedel, papper, hund & kattmat, jord, skor & stövlar, färg, vägtrummor, mark & dräneringsrör med tillbehör, gasol, arbetskläder, djurfoder ...

hon går i pension så ska han ta över verksamheten. Ägarbytet äger rum vid årsskiftet, men Maj-Britt kommer att synas i butiken lite nu och då även i fortsättningen.

Viktigt för bygden

Anders Halen är 30 år och jobbar idag som förman på en mjölkgård med ett 60-tal kor och säger – Redan som femåring visste jag att det var jordbruk jag ville syssla med.

Det naturliga valet efter grundskolan för Anders blev därför naturbruksgymnasium och efter examen fick han jobb som förman på den gård där han nu arbetar. Även Anders har varit med om stora omvandlingar som skett inom jordbruket. Gården som han sedan tio år jobbar på har utvidgat sin odlingsareal och besättningen har ökat från 30 kor som "handmjölkats" till 60 i lösdrift som sköts av robotar.

Nu utbildar sig Anders Halen även till deltidbrandman vilket innebär att han kommer att ha jourberedskap var fjärde vecka för att omedelbart kunna inställa sig för utryckning från brandstationen i Hammarstrand. Anders kommer också fortsättningsvis att arbeta med förmansjobbet på mjölkgården och svaret på frågan varför han övertar Team Östlin i Hammarstrand är – Det är viktigt för bygden att servicen finns kvar.

Viktigt för bygden var också de insatser Anders gjorde under förra årets bränder i trakten, vilket också fick honom att ta steget att utbildas till brandman inom Räddningstjänsten.

Lidentidningens redaktion välkomnar Anders Halen till sin nya roll att driva Granngården och Team Östlin vidare till gagn för bygden.

Text och bild: Eva-Rut Lindberg

Tillsammans ökar vi värdet på din skog

Använder du oss och vår kompetens kan du få ut mer av din skog. Med planering, med gallring och aktivt skogsbruk får du bäst avkastning över tid. Att vara en aktiv skogsägare och sköta sin skog lönar sig på alla sätt och skapar oanade möjligheter.

Vårt hållbarhetsavtal Träkronan är bara ett exempel på hur vi hjälper dig till framgångsrikt skogsbruk, vi har också andra tjänster att erbjuda som underlättar när du inte har möjlighet att jobba i skogen själv.

Kontakta din skogsrådgivare idag så berättar vi allt du behöver veta för att höja värdet på skogen.

Johan Dammström
Rådgivare Indalen
Tel: 010-150 25 45

Samuel Lind
Rådgivare Indalen
Tel: 010-150 27 35

Patrik, virkesköpare
Liden/Indal
tel 0692-220 02

sca.com/skog

Sko(g) dig på min kunskap

Ingen känner din skog som du. Men om du vill få tips på vilka åtgärder som kan öka lönsamheten så finns vi här för dig.

En av virkesköparna i området är Patrik Sandberg. Ring honom för att höra mer om skogliga tjänster som kan öka värdet på din skogsfastighet. Din lokala virkesköpare hittar du alltid på sca.com/skog eller i Skogsvinge.

PÅ TUR I RAGUNDA STATIONSSAMHÄLLE

Kläder efter väder! Ja så stod det på Ragunda Hembygdsförenings inbjudan om vandring i Ragunda stationssamhälle med guidning av Per Bergwall och Pär Holmberg. Ett trettiotal personer i alla åldrar, dock till största delen bestående av oss med mer eller mindre gråa inslag i håret, samlades utanför den nedlagda skolan. Denna söndag i slutet av oktober var även vädret till största delen grått – och kallt – men kläder efter väder hade vi.

Järnvägen byggs ut

Den svenska industrialismen under 1800-talets senare hälft medförde omfattande strukturomvandlingar. Järnvägsnätet byggdes ut vilket avsevärt underlättade transporter mellan byar och städer vilket också fick till följd att samhällen uppstod och expanderade. Stambanan genom övre Norrland, som inte ska förväxlas med Norra stambanan, anlades under åren 1883 – 1894 och i och med detta började också Ragunda stationssamhälle ta form.

Med stambanans dragning kom byn Ragunda att flyttas och fick sitt nuvarande namn Pålgård. Vissa funktioner förflyttades mer eller mindre frivilligt till det nya samhället och till dessa hörde apoteket. Detta inrättades i en byggnad intill järnvägen drygt 300 meter från stationen. Apotekaren fick själv välja husets placering och det lades så att han kunde

se stationsbyggnaden från sitt arbetsrum. Då kunde sådant han rekvirerat och som fraktades med tåget snabbt hämtas för att inte hamna i orätta händer.

Publika byggnader

År 1923 uppfördes Villa Ragunda som mottagning och bostad åt samhällets läkare. Bland deltagarna i gruppen var det flera som mindes doktor Sperber som for omkring i en mörkgrön Jaguar. Mottagningen lades ner under sent 50-tal och huset har sedan inhyst olika verksamheter, bland dessa Ragunda Hemslojd och försäkringsbolaget Aktsam. Nu är huset privatägt och fungerar som fritidshus.

Under 1900-talets första hälft fanns här flera pensionat och caféer. Bland dessa var pensionat Solgården som fram till för något år sedan stod tomt och öde. Nu bebos det av en familj som återgivit det sin forna glans. Vår ciceron Per Bergwall var auktionsförrättare när inventarierna skulle säljas och mindes porslinet som var dekorerat med pensionatets namn. Kanske var det där som boxaren Ingemar Johansson eller, de för sin tid så välkända personerna i underhållsbranschen, Zarah Leander och Martin Ljung bodde när de besökte det så livaktiga samhället. Här fanns nämligen hela det utbud som hör till en mindre stad; matvaruaffärer, diverseaffärer, bensinmackar, taxiföretag, telefonväxel, post, apotek, hattaffär, veterinär, småskola och Justus Johanssons järnaffär. Järnaffären drevs fram till 1958 då den flyttade till sin filial i Hammarstrand och verksamheten har numera övertagits av Bolist.

Samling vid Ragundas busshållplats för vandring genom samhället med Per Bergwall och Pär Holmberg som ciceroner.

Apoteksvillan med sitt strategiska läge vid både väg och järnväg.

Ett ärevärdigt stationshus

Stationen var det naturliga nav kring vilket samhället byggdes upp och stationshuset med alla sina funktioner var en av de byggnader som först uppfördes. Idag passeras samhället av cirka 60 godståg per dygn. Persontrafik pågick fram till 1986, de sista åren med rälsbuss. Idag ägs huset av Pär Holmberg som också förvaltar det lilla järnvägsmuseum som in-

ryms i byggnaden. Den timslånga vandringen i det bistra vädret avslutades i vänthallen med varmkorv och kaffe. Vem vet, en vacker dag kanske tågen åter stannar för passagerare i Ragunda stationsområde. Låt oss hoppas på det!

Text: Eva-Rut Lindberg,
Foto: Anders Högström

Behöver du hjälp med fastigheten eller trädgården?

JELA ALLSERVICE
hjälp dig med trädgårdsskötsel, snöskottning,
däckbyte och småreparationer.

SPAR ANNONSEN!
Du kan behöva vår hjälp förr än du tror!

Kontakta Jonas Jerrefalk 0692-211 33, 076-828 19 31
Vi har F-skattsedel och ordnar med ROT och RUT

Lämplig present inför vintern

Finns att
köpa på
Tempo
Indal
och
Tempo
Liden.

En artikel om boken finns i
Lidedentidningen nr 2 2019.

Kontakta Inger Söderberg om du är
intresserad av mer information
060-56 12 29
ingersoderberg1@hotmail.com

BYGG- OCH ANLÄGGNING

SB Mark & Byggservice AB är ett komplett bygg- och anläggningsföretag som varit verksam i 20 år. Med branschmässigt utbildade hantverkare som besitter bred och lång erfarenhet, hjälper vi gärna er med det ni vill ha utfört.

Exempel på våra tjänster:

- Nybyggnationer
- Renoveringar
- VA-arbeten
- Betongarbeten, stora & små
- Skakter, transport & markanläggning
- Industriservice
- Buttkservice & buttkinredningar
- Bygglov & konstruktionsritningar

SB Mark & **Byggservice**

Stefan: 070-684 96 45 | stefan@sbmark.se och Johan: 070-367 54 56
Följ oss på Instagram och se våra arbeten: Sbmarkbygg

Bed & Breakfast

och flera typer av boende för
turister och företag i
Bispgården, Holmstagården i Utanede,
Boda, Järkvissle och Lagfors

Vi köper in dödsbon
flyttbon samt hela fastigheter
med eller utan innehåll

Vi fixar rot/rot

Tel: 070 - 214 49 52, www.tessanisillre.se, [facebook/Tessan i Sillre](https://www.facebook.com/Tessan%20i%20Sillre)

VI HITTAR SPECIAL-SORTIMENT I DIN SKOG!

Bäste Skogsägare, planerar du att avverka?

Vi förädlar din skog och skapar mervärden genom att ta ut specialsortiment!
Just nu stort behov av slutavverkningar av gran för uttag av svarvtimmer. Dessa bestånd kan även innehålla fina kraftledningsstolpar av tall, 16-23 meter med högt pris

Specialsortiment vi tar ut:

Tall

Kraftledningsstolpar
Stamblock
Grovtimmer
Octostolp (av massaved)

Gran

Svarvtimmer
Stegslan

Löv

Björksågskubb

Kontakta mig så kommer jag och tittar över vilka specialsortiment som finns i din skog, samt berättar vilka tjänster som vi kan erbjuda dig med utgångspunkt från dina önskemål.

Stefan Maina 0696-68 11 49
stefan.maina@rundvirkeskog.se

Rundvirke Skog

www.rundvirkeskog.se

EN KAVAJNÅL AVSLÖJAR HISTORIEN

En vänlig läsare av Lidentidningen skänkte mig nyligen en mycket vacker kavajnäal. Den föreställer en av de mer fotograferade vyerna över Indalsälven i Medelpad, nämligen från Utsiktens turistgård i Sillre.

Elegant kavajnäal med emalj-läggning (?) från Utsikten i Sillre. Format: 8 mm x 28 mm. Foto: Arne Johansson.

Café Utsikten, på utsidan av landsvägen. Byggnaden revs 1976 när Riksväg 86 byggdes. Foto: okänd.

Kavajnäalen är mycket exklusiv och förmodligen gjord med emalj-läggning. Storleken är 8 mm x 28 mm. Troli-gen fanns den till försäljning på turistgården för länge sedan. En så pass påkostad nål berättar om en stolthet och popularitet som man inte kan ta miste på. Den skvallrar om gångna tiders storhet. Nälen representerar de gyllene åren! Utsiktens Turistgård var en mycket välkänd och omtalad paus-oas för möten och tillfällig avkoppling på sin tid.

Vägen från Sundsvall till Bispgården och Hammarstrand var tidigare en smal gropig grusväg. Under 1930- och 1940-talen var bussar det moderna fortskaffningsmedlet för huvuddelen av folket i bygderna. Det var egentligen det enda färdssättet och bussarna var för det mesta fullsatta. Efter en jobbig resa från Sundsvall var ett kaffestopp vid Utsiktens turistgård ett måste. Busschaufförerna skulle få sitt kaffe med sockerkaka under det 15 minuter långa stoppet. För bussresenärerna var det också bråttom att hinna få i sig en efterlängtd kaffeslurk.

Arne Johansson, Järkvissle

Kort historik om Utsiktens turistgård

I den populära kaffestugan (byggd 1932), som låg på utsidan av landsvägen, drev Gottfrid Lind från Stordalen i Sillre sommarcafé i några år. År 1936 köpte Märta och Paul Lidgren från Järkvissle "Café Utsikten". Paul omkom i en olycka 1943 (45 år). Märta drev rörelsen vidare och 1948 byggdes pensionatet (på ovasidan landsvägen). Grundstommen var en timmerbyggnad från Ljustorp. Sonen Holger Lidgren tog över rörelsen 1953. Han avled i en olycka 1982 (57 år). Hustrun Ingrid tvingades ta hand om rörelsen. Lars, den yngste av de tre sönerna, flyttade så småningom hem (1992) och axlade ansvaret. År 2002 köptes anläggningen av Eva-Lena och Håkan Åkesson, som 2016 avyttrade fastigheten till nya ägare. Redan 2017 såldes dock anläggningen vidare till Cecilia och Lhaksam Eskilsson. Dagens ägare bedriver viss kursgårds- och stuguthyrningsverksamhet.

Ny möjlighet att söka vindpeng till våren!

Ny ansökningsperiod kommer nästa år och då har föreningar i bygden möjlighet att på nytt söka vindpeng. Under 2020 kommer det att vara full vindpeng för Jenåsen och en delvis vindpeng från vindparkerna Kråktorpet och Nylandsbergen.

Vid frågor vänligen kontakta

Eolus driftchef Johan Larsson
på telefon 010-199 88 24 eller
e-post: johan.larsson@eolusvind.com

www.eolusvind.com/verksamhet/vindpeng/

Illustration: Nils Högström.

Utnyttja ROT-avdraget!

VÄGUNDERHÅLL

- hyvling
- dammbindning
- kantskärning
- dikning
- trumbyten
- grusning

MARKARBETEN

- dränering
- planering
- vatten och avlopp
- trädgårdsunderhåll

K. NORLING
MARK & TRANSPORT AB
070-342 77 15

God Jul
och
Gott Nytt År

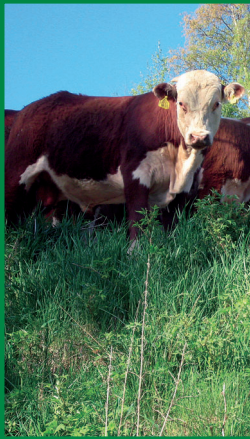
P L B Bygg AB

F d Posthuset Liden

Kontakta oss för
information om lediga
lägenhet eller lokaler

060-15 90 40, Peter@plb.se

Järkvissle Ekokött

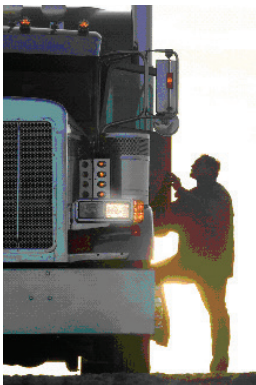
Vi har ett ekologiskt jordbruk som är kravgodkänt.

Vi har dikor och föder upp kalvar
till 1 1/2 - 2 års ålder.

Du kan beställa ungnöt styckat
och klart, hel, halv, kvart, åttodel.

Örjan Rudin o Pia Nägele
Järkvissle 213, 860 41 Liden
070 - 534 93 83

jarkvissle.ekogardar.se

YTTARBOMS TRAFIK AB

070-666 74 91

060-928 28

- Lastväxlare
- Maskintransporter
- Kranbilar
- Containeruthyrning

”BADRESOR” TILL LIDENS SKOLA UNDER 1950-TALET

Under -40 och -50 talet sakade de flesta familjer moderna hygienutrymmen och vi var hänvisade till utedass för att utföra våra behov. Det saknades även vatten- och avlopp inomhus så vi fick tvätta oss i ett emaljerat handfat i köket och ”slaskvatten” hälldes i en emaljerad hink som tömdes utomhus i naturen. Vid den här tidpunkten bodde vår familj vid f d Skogsskolan i Sillre. Vi hämtade vatten i en brunn ute på gården. I närheten av brunnen fanns även en byggnad med möjligheter att koka vatten i en stor järngryta. Mamma Karin tvättade våra kläder för hand i tvättstugan och där fick vi även bada i en plåtbalja.

Badanterna skrubbad oss med en mjuk rotborste

Under skolåren vid Järkvissle skola fick vi åka buss till Lidens skola några gånger under vintern och bada bastu och tvätta oss. Bussresan till Liden blev en trevlig utflykt för oss skolbarn och det var ofta Per-Ingemar Norberg som körde. Pojkar och flickor badade var för sig. Vi klädde av oss i omklädningsrummen och sedan gick vi till duschrummet där ”badanterna” skrubbad oss med en mjuk rotborste, fylld med tvål och vatten. Efter en lättare avsköljning fick vi besöka bastun i c:a 10 minuter. Sedan fick vi stå i kö för duschning med ett flertal duschar med kallare vatten ju närmare vi kom till slutet av duschanläggningen. Vid sista och kallaste duschen stod vaktmästaren och motade oss en stund så att vi blev riktigt avkylda. Säkert en skräckupplevelse för många, men som jag minns det, så fungerade det bra för min del. Efter badningen var det dags att besöka skolmatsalen och äta skollunch. Jag var ofta mycket hungrig och vid vissa måltider fick jag förmånen att även äta upp mina kompisars mat. Vi fick inte lämna matsalen utan att äta upp den mat som vi blivit tilldelade. När det serverades sillpudding var det många som erbjöd mig sina portioner och det hända att jag åt upp tre portioner sillpudding ibland. (Min favoriträtt fortfarande.) Efter lunchen hade vi möjlighet att besöka Lidens centrum en stund innan vi åkte hem

Besök vid Nickes Handelsbod för att köpa ”två-öres kola”

Under våra badresor besökte vi även Nickes Handelsbod, en upplevelse utöver det vanliga. Butiken var ganska trång och det hängde falukorvsringar i taket. Det var en stor upplevelse att se hur ”Nicke” skar korven i lämpliga storlekar och lindade in dem i papper. Han malde kaffebönor för hand och räknade ut köpesumman med penna och papper. Vi brukade också handla ”två-öres kola” hos Nicke vilket var populärt och ofta hade vi med oss en liten slant på resan. När vi handlade brukade vi också kräva ett kvitto av honom. ”Kvitton får Ni hämta på posten” brukade vara hans kommentar. Vi var vana med kassakvitton från Konsum och Sillre Handelsbod hemma i vår by. Nicke pratade i näsan och vi tyckte att det var kul att höra hans speciella och kluriga kommentarer. Om vi ville köpa spik så hänvisade han oss till Järnhandeln.

Viktigt ärende till Lidens apotek

När jag gick i klass 7 vid Järkvissle skola så hade jag och min kompis Birger ett mycket speciellt ärende till apoteket i Liden. Birgers äldre bröder hade informerat oss om att det var viktigt att vi införskaffa oss ”kondomer” ifall vi träffade ”rätt tjej” och vi hamnade i ett läge där det krävdes skydd. Vi bestämde oss för att inhandla ett paket kondomer på apoteket i Liden i samband med en badresa.

Ett mycket speciellt ärende på apoteket...

Sagt och gjort, vi tog mod till oss och besökte apoteket. Det blev bestämt att jag skulle utföra affären. Expediten frågade mig om vad hon kunde stå till tjänst med. Jag beställde vänligt ett paket kondomer. Hon tittade på mig och frågade. Vad skall du använda dom till. Snabb fundering och jag skyllde på att pappa hade beställt varan. Hon svarade: Om Din pappa skulle behöva kondomer så skulle han komma och köpa dom själv. Hon hade genomskådat min nödlögn. Med nedsänkta huvuden och röda kinder smög vi oss ut ifrån apoteket i ogjort ärende. När vi kom hem till Sillre berättade vi för Birgers bröder om vad som hade hänt. Som tur var så vi fick göra inköpen via dem och kondomen förvarades i våra plånböcker under lång tid.

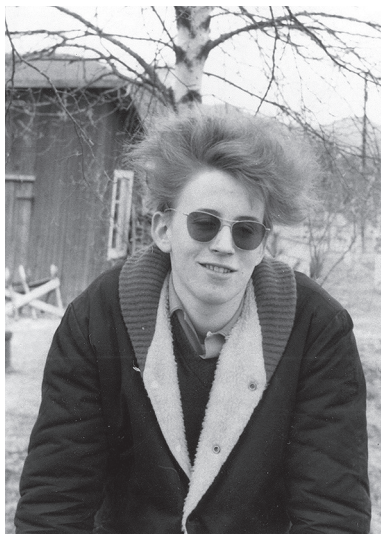
Stålkammen som försvann

Under slutet av 50-talet var det vanligt med långt vattenkammat hår eller en frisy med "Brylkräm" som gjorde håret stelt och blankt. Själv fördrog jag vattenkammat hår som jag försökte föna med en hårtork. Jag ägde även en "stålkam" vilket var vanligt bland många

grabbar i min ålder. Kammen förvarades i bakfickan på mina jeans, ett mode som blev vanligt under 50 talet. När vi gick i årskurs 7 (sista klassen i grundskolan) så brukade flickorna i klassen ta våra kammar ur bakfickan och gömma den i sin BH. De tuffa grabbarna sökte snabbt igen sina kammar medan vi övriga väntade på att få tillbaka våra kammar på ett annat sätt. Min "stålkam" försvann

1957 och jag undrar vart den tog vägen? Kanske dyker kammen upp vid någon "klassfest". Bättre sent än aldrig!

Text: Håkan Backlund
Foto: Evert Bergström
Bild: Lars Gustafsson

Håkan Backlund 15 år.

En personlig bank. Mitt i Liden.

Vi finns där du finns. Nära din vardag
och verklighet. Varmt välkommen till oss.

Erik Martinsson
Ny kontorschef från 1/9

Erika Åström
Rådgivare Skog och lantbruk

Patrik Olofsson
Rådgivare

Jeanette Forslund
Rådgivare

Viktor Stenström
Rådgivare

LHS

Maskiner AB

PROFFS PÅ PARK & MARK

Riktigt bra erbjudande på nya traktorer!

Vi har nu möjlighet att göra en specialkampanj på ett begränsat antal nya Case IH. I kampanjen erbjuder vi bra utrustade maskiner till kraftigt reducerade priser. Antalet kampanjmaskiner är begränsade.

Case IH Farmall 85C

En 90hk traktor med extra allt. Vi har utrustat en "LHS Edition" som erbjuder mycket utrustning till ett riktigt fint kampanjpris.

Älö Q3 lastare, kopplingsfri fram & back, 24x24, HD framaxel, 4wd, extra hydraulik, hitch, hydr. släpvagnsbroms, luftstol, AC, passagerarstol, extra arbetsbelysning fram och bak, takfönster med mera.

Kampanjpris: 529.000:-

Kampanjpris inkl Fransgård snöslunga monterat & klart, backmonterad: 557.000:-

Månadskostnad: 5.040:-*

*20% kontant alt inbyte, 84 månader, kampanjränta 1,1% första 3 åren som följer Stibor

Case IH Farmall 65A

Varför köpa begagnat? Med denna kampanj får du en ny Case IH som är lämplig som gårdstraktor på den mindre gården. Bra utrustad för att klara allt från snöskottning till balhantering + mycket mer. Älö lastare, AC, kopplingsfri fram & back, 4wd, luftstol med mera.

Kampanjpris: 375.000:-

Månadskostnad: 3.570:-*

*20% kontant alt inbyte, 84 månader, kampanjränta 1,1% första 3 åren som följer Stibor

Just nu har vi dessa Caser IH till snabbare leverans
Farmall 65A, Farmall 85A, Farmall 85C, Maxxum 145, Puma 240, Optum 300,
Farmlift 742, Balpress RB545

Priser är exkl moms

Välkommen in till oss

LHS Maskiner AB, Arbetsledarvägen 2, Sundsvall (Birsta)

Tel vxl 060-57 72 20 – info@lhsmaskiner.se – www.lhsmaskiner.se

VÄSTEREDE BYAMÄN INFÖR RÄTTA EFTER RAGUNDASJÖNS TÖMNING

De rättsliga processerna efter Ragundasjöns tömning pågick i nästan 2 sekel och här är ett exempel som utspelade sig några år efter katastrofen.

Avtal

Innan Ragundasjön tömdes, slöts den 14 juni 1794 ett avtal mellan Västerede byamän och Ragunda och Stuguns sockenmän gällande ersättning för det som byamännen riskerade att förlora i och med Ragundasjöns utgrävning. I värderingen konstaterade man att all slotter på Lokängarna skulle gå förlorad men att slottern uppe i backarna till viss del inte skulle påverkas. Västerede byamän påtalade att deras förnämsta laxnotdrag och 4-5 nätotvarpar fanns exakt där den nya älven skulle flyta fram och att de tillsammans fångade i snitt åtta tunnor lax per år (vilket motsvarar cirka sex fulla badkar med lax). Dessutom betalade de 6 d:r 28 i årlig fisketaxa.*

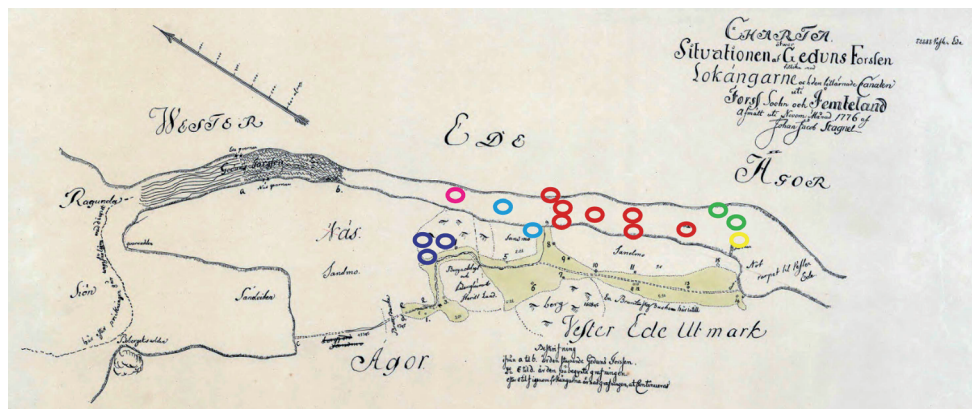
* D:r alt drd betyder riksdaler och 1 riksdaler var 48 skillingar. Västerede byamän fick alltså betala 6 riksdaler och 28 skillingar i årlig fisketaxa.

Den som skulle drabbas hårdast av en eventuell kanal var Olof Olsson i Bullergården. Av de 16 lador som fanns på Lokängarna ägde han sju.

Byamännens alternativ

Enligt detta avtal hade Västerede byamän tre alternativ att välja mellan att:

- behålla de befintliga fiskeställena oavsett hur de kunde påverkas av den nya vattenrännan.
- avstå sitt fiske till Ragunda och Stuguns sockenmän och istället årligen få 7 ½ tunna blank lax alternativt ersättning i pengar motsvarande marknadsvärdet för laxen.
- få tillträde till de eventuellt nya fiskeställena som kunde uppstå inom deras hemman.

Blå markering - Näset No 2

Tre lador som tillhör änkan Christina Olsdotter i Näset

Rosa markering - Näset No 1

En lada som tillhör Jon Jönsson i Näset

Turkos markering - No 2

Två lador tillhörande Lars Jönsson i Västerede

Röd markering - No 1

Sju lador som tillhör Olof Olsson i Västerede. När katastrofen sker har hemmanet delats upp i två delar till sönerna Olof och Sven

Grön markering - No 4

Två lador som tillhör Eric Olsson (Olofsson) i Västerede

Gul markering - No 3

En lada som tillhör Elias Jonsson och Eric Isaksson.

Från den dag som den nya vattenrännan från sjön togs i bruk, hade de sju år på sig att tillkännage vilket alternativ de ville anta och det skulle sedan gälla för all framtid 'utan all vidare rubbning'.

En tolkningsfråga

Hösten 1799 drog Ragunda och Stuguns sockenmän Västerede byamän inför rätta gällande tillämpningen och tolkningen av detta avtal. Sockenmännen hävdade att byamännen tillämpat två av dess villkor sida vid sida under perioden 1796–1798: de hade både fiskat och fått ersättning med 292 Riksdaler. Sockenmännen ansåg att de blivit snuvade på fiskemöjligheter i tre år samtidigt som de betalat ut ersättning till byamännen. De ville nu ha sina pengar tillbaka med 6 % ränta samt ersättning för diverse utlägg och rättegångskostnader.

Sockenmännen presenterade även ett antal personer som kunde vittna om att byamännen hade fiskat lax och en efter en avgav de sina vittnesmål. Någon hade sett fiskenät på tork i anslutning till byn, någon hade sett två personer bära en lax mellan sig och någon hade sett en båt i anslutning till Lokängarna. Inget av detta ansågs dock bevisa att byamännen faktiskt hade fiskat lax.

Västerede byamän försvarade sig och hävdade att de meddelat kronolänsmannen Anders Gösling redan hösten 1797 alternativt hösten 1798 att de avsåg sig fisket vilket Anders bekräftade. Anders var dock osäker på vilka av de berörda Ragunda och Stugun sockenmän som han informerat om detta.

Byamän och sockenmän stämmer varandra

Den 12 december 1800 meddelades domen att Västerede byamän skulle betala tillbaka det de fått i ersättning plus ränta och de skulle också betala sockenmännens utlägg och rättegångskostnader. Detta eftersom byamännen själva valt att vänta i närmare tre år innan de beslutat sig för vilket alternativ i avtalet de skulle anta.

Västerede byamän var inte nöjd med domen och stämde i sin tur Ragunda och Stugun sockenmän och den 2 december 1801 blev de befriade från att betala sockenmännens utlägg och ränta på de utbetalade pengarna. Rättegångskostnaderna blev sockenmännen och byamännen ålagda att dela på.

Maud Herkules, Västerede

Besök oss i Hammarstrand

Vi har ett brett sortiment av produkter som håller dig varm och torr i vinter.

☎ 0696-10069 Verdagar 10-17
Lunchtidning 12-13

✉ info@stooks.se

🌐 stooks.se

Stöcks
SKO AFFÄR
Din Skobutik i Norr
Erfarenhet sedan 1926

- **Grävning för grunder**
- **Vatten och avlopp**
- **Dränering**
- **Snöröjning och sandning**
- **Klippning vägar**
- **Matjordsförsäljning**

Niclas 073-044 79 42

Lasse 070-647 15 07